

Maciej Sroczyński

"Mój pierwszy turniej szachowy"

czyli, co dziecko i rodzic powinni wiedzieć startując w swoich pierwszych zawodach szachowych

Kalisz, lipiec 2011

Wstęp

Pierwszy turniej szachowy, pierwsze prawdziwe emocje, pierwsze wygrane i przegrane, pierwsze łzy. Doświadczenie na całe życie. Mój debiut na arenie szachowej pamiętam doskonale, mimo że było to 17 lat temu. Drugie miejsce, nie ważne ilu było zawodników, ale byłem drugi. Wspaniałe uczucie, tym bardziej, że zasady gry poznałem tylko kilka miesięcy wcześniej. Tak to się wszystko rozpoczęło. Wszystkich rozegranych później turniejów szachowych już nie sposób spamiętać.

"Szachy to wieczna zabawa, czy wygranym czy przegrany turniej, zawsze będzie następny"

Publikuję ten poradnik, ponieważ chciałbym się podzielić ze wszystkimi przyszłymi szachistami, wiedzą oraz konkretnymi informacjami na co zwracać uwagę idąc pierwszy raz na zawody szachowe. To również cenne uwagi dla rodziców, którzy nie zawsze wiedzą co robić przed, w trakcie i po turnieju szachowym. To naturalne, że wszystko jest przecież dla nich nowe. Zawodnicy klubowi, którzy już zasmakowali klimatu rywalizacji turniejowej, również mogą skorzystać z zawartego tu materiału. Na pewno im to nie zaszkodzi, a pomoże utrwalić nabytą już wcześniej wiedzę.

W prezentowanych rozdziałach poruszę tematy typowo szachowe (np.: nieprawidłowe ruchy, trzy sposoby na osiągnięcie zwycięstwa w szachach) oraz zagadnienia około szachowe (nauka przegrywania i wygrywania czy tak naprawdę w szachach liczy się tylko zwycięstwo?).

Nie będę w tym ebooku omawiał zasad gry w szachy oraz charakterystyki poszczególnych figur. Zrobiłem to już wcześniej w swoim pierwszym poradniku "**Samouczek szachowy**", który można bezpłatnie pobrać pod adresem <http://www.szachmistrz.eu/samouczek.pdf>

Poradnik ma charakter bezpłatnej książki elektronicznej (ebooka). Wszelkie formy sprzedaży lub czerpania korzyści finansowych związanych z jego dystrybucją będą naruszeniem praw autorskich. W przypadku zamieszczania na stronach internetowych **ebooka „Mój pierwszy turniej szachowy”** lub cytowania fragmentów w innych źródłach informacyjnych, wymagane jest podanie adresu internetowego mojej strony <http://www.szachmistrz.eu> oraz mojego imienia i nazwiska jako autora poradnika.

Maciej Sroczyński

Instruktor szachowym, sędzia szachowy

Właściciel Szkoły szachowej SzachMistrz

v-ce Prezes Klubu szachowego Szachmistrz

1. Dlaczego właściwie szachy?

Wartości dydaktyczne i wychowawcze szachów: Szachy to gra niezwykle wartościowa, ponieważ stanowi specyficzną kombinację sportu, naukowego myślenia i elementów sztuki. Forma takiej intelektualnej aktywności wpływa pozytywnie nie tylko na rozwój umysłowy, ale także osobowościowy każdego grającego. Dlatego obecnie **nauka gry w szachy** jest wprowadzana dla dzieci w wieku przedszkolnym. **Zasady gry w szachy** można poznać w krótkim czasie, stanowi ono uniwersalne narzędzie, służące do rozwijania pozytywnych cech i umiejętności dzieci. Gra w szachy doskonali pamięć i uwagę, rozwija zdolność koncentracji, logicznego myślenia. Wpływa również na **rozwijanie pozytywnych cech i postaw** takich jak obiektywizm, tolerancja, wytrwałość w dążeniu do celu.

Mistrzostwa Wielkopolski Przedszkolaków w szachach – Pleszew 2011

Wartości edukacyjnych szachów: nauka gry w szachy sprzyja wszechstronnemu rozwojowi dziecka - kształci pamięć, umiejętność abstrakcyjnego i logicznego myślenia, rozwija wyobraźnię przestrzenną. Wpływa na rozwój intelektu, zwiększa aktywność umysłową, rozbudza twórcze zdolności. Młody adept "królewskiej gry" jest bardziej cierpliwy, wytrwały i w pełni panuje nad sobą. Wykształcone w ten sposób cechy umysłu i charakteru objawiają się nie tylko przy

szachownicy. Efekty widać już we wczesnej edukacji dziecka. Objawia się to umiejętnością koncentracji nad zagadnieniem, łatwością zapamiętania szczegółów czy szybkości w dotarciu do prawidłowego rozwiązania problemu. Szachy to nie tylko wyrefinowana rozrywka intelektualna, ale także ogromna inwestycja w umysł dziecka.

Korzyści wynikające z umiejętności gry w szachy:

rozwijają **zdolności matematyczne**
 rozwijają **logiczne myślenie**
 rozwijają **komunikację**
 umiejętność **podjmowania decyzji**
 umiejętność **rozwiązywania problemów**
 kreuja **intelekt**
 wyrabiają zmysł **obserwacji**
 rozwijają **pamięć**
 uczą **szacunku** i poszanowania rywala
 dają **pewność siebie**
 uczą **odpowiedzialności**
 rozwijają **wyobraźnię** rozwijają **koncentrację**
 uczą **dyscypliny**
 uczą **determinacji**

rozwijają **kreatywność**
 uczą **cierpliwości**
 uczą **zaangażowania**
 dodają **odwagi**
 uczą **planowania**
 uczą prawidłowego **oceniaania sytuacji**
 uczą **uczciwego współzawodnictwa**
 wyrabiają umiejętność **osiągania wyznaczonych celów**
 rozwijają umiejętność **nauki na własnych błędach**
 uczą **systematyczności, pilności**
 uczą **strategicznego myślenia**
 uczą **radzić sobie z niepowodzeniami**
 rozwijają umiejętność **czytania ze zrozumieniem**

Uczniowie Klubu Szachowego Szachmistrz Kalisz – www.szachmistrz.eu

2. Gdzie szukać turniejów szachowych?

Z pomocą przyjdą nam tzw. internetowe kalendarze szachowe. W serwisach tych można bezpłatnie dodawać i przeglądać turnieje szachowe. Bez względu na to czy to turniej amatorski czy też dla szachistów profesjonalnych. Dzięki takim stronom w szybki sposób można wyszukać zawody, które nas interesują. Jeżeli szukamy zawodów regionalnych (np.: tylko z danego województwa) lub też odpowiedniej formy turnieju (np.: szachy klasyczne, błyskawiczne itp. - każdy z nich trwa) to narzędzie, które proponuje znacznie nam to ułatwi. Znajdziemy tam kilkaset turniejów szachowych z Polski i ze świata zebranych w jednym miejscu.

KROK I - znajdź interesujący Cię turniej szachowy

Strona internetowa, na której najczęściej szukam zawodów szachowych to.: <http://www.kalendarz.siwik.pl>. Najbardziej mi się podoba, jest przejrzysta, wyszukiwanie turniejów jest dość intuicyjne. Wszystkie już rozegrane turnieje automatycznie są usuwane z pierwszej strony. Dlatego na górze serwisu znajdziemy turnieje planowane, które niedługo się rozpoczną. Poniżej wygląd jednego z miesiąca planowanych turniejów.

Turnieje szachowe - luty 2011	
02.02-06	 II Memoriał im. Ziemowita Zgierskiego - Obra Zima Open 2011 , Obra P'120, swiss 9, komunikat
02.02	 Króla matujesz? Dobrze główkujesz!? Mistrzostwa PSP Nr 17 w Radomiu , Radom 5', swiss 5, komunikat
02.04	 Bundesliga , Germany round,
02.04	 Podsumowanie sezonu 2010 , Wrocław 15', swiss 7, komunikat
02.05-06	 Bundesliga , Germany round,
02.05	 Otwarte Mistrzostwa Wrocławia dla młodzików do lat 9, 11 i 14 , Wrocław 15', swiss 7, komunikat
02.05	 Dolnośląskie Młodzieżowe GRAND PRIX , Legnica 15', swiss 7, komunikat
02.06	 III Dolnośląska Liga Szachowa - V sesja , Dolny Śląsk 90'+30', round 11, komunikat
02.06	 Zimowy Czekoladowy Turniej Szachowy , Wrocław 15', swiss 7, komunikat
02.07	 19. Otwarte Mistrzostwa Wrocławia w Szachach Szybkich II Turniej , Wrocław 15', swiss 7, turniej bez wpisowego komunikat

Od lewej strony widzimy datę rozegrania turnieju. Flaga sygnalizuje nam czy turniej jest w Polsce, czy to zmagania zagraniczne. Dalsze informacje to: **nazwa turnieju** (wytluszczonym drukiem) oraz **miejsowość**, w której zostaną rozegrane zawody. Czasem nazwa turnieju jest

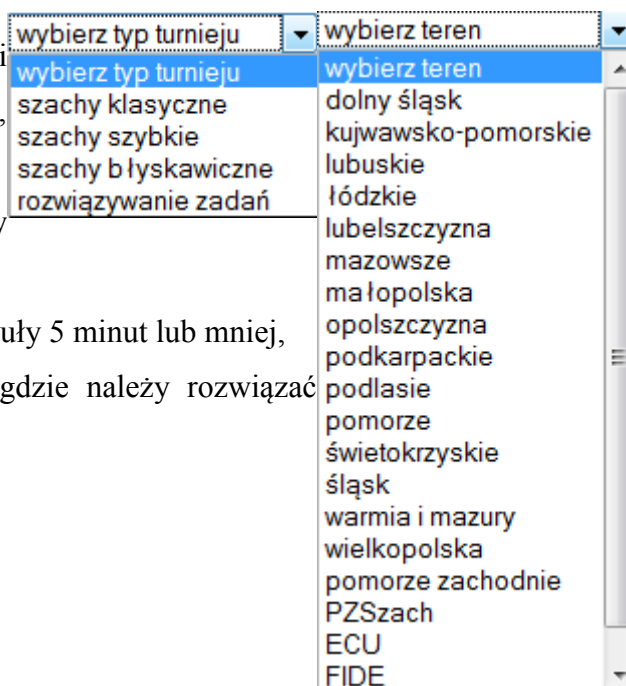
podkreślona, wówczas po kliknięciu na nią zostaniemy przeniesieni na stronę turnieju lub do innego wskazanego przez organizatora odsyłacza. Poniżej organizator może zamieścić komunikat zawodów. Cenną informacją będzie również tempo gry, które pisane jest tuż pod nazwą turnieju.

Szachy klasyczne – w których tempo gry wynosi powyżej 60 minut na zawodnika (na jedną partię), z reguły takie turnieje trwają kilka dni,

Szachy szybkie – to turnieje z zakresem tempa gry od 15 do 60 minut na zawodnika na całą partię,

Szachy błyskawiczne – gdzie tempo gry jest z reguły 5 minut lub mniej,

Rozwiązywanie zadań – konkursy szachowe, gdzie należy rozwiązać jakiś problem na szachownicy.

Polecam obejrzeć również partie **szachów superbłyskawicznych** (po 1 minucie na zawodnika na całą partię). Grali Mistrzowie Polski – **GM Mateusz Bartel** i **GM Bartosz Soćko**

http://www.youtube.com/watch?v=j5DzY8BwVHk&feature=player_embedded

Zobacz jaki naprawdę jest refleks szachisty!

Objaśnienie temp gry:

- **120'** (120 minut na zawodnika na partię, czyli partia może trwać całościowo z czasem przeciwnika, aż 4 godziny, licząc $120+120 = 240$ minut = 4 godziny),
- **5'** (5 minut na zawodnika na całą partię),
- **90'+30"** (90 minut na całą partię i dodatkowo 30 sekund za każdy ruch),

Objaśnienia skrótów:

- **"Swiss"** – Turniej systemem szwajcarskim, gdzie stosuje się ogólnie przyjęty algorytm kojarzeń zawodników. Kojarzenie szachowe to dobieranie w pary zawodników. Przykładowo w turnieju gra 80 zawodników i nie ma możliwości, aby każdy z nich zagrał ze sobą, bo nie starczyłoby na to czasu. Dlatego w turniejach systemem szwajcarskim dobierani są ze sobą zawodnicy o podobnej ilości punktów. Ważne jest, że po porażce nikt nie odpada z rywalizacji, czyli każdy rozgrywa taką samą liczbę pojedynków. Zwycięzcą turnieju będzie ta osoba, która zdobyła największą ilość punktów (często przy równej ilości zwycięstw decydują punktacje pomocnicze np.: Bucholtz, Progres, Berger, wynik bezpośredniego pojedynku),
- **"Turniej kołowy"** – Zwany też "każdy z każdym", gdzie z góry określona jest liczba startujących zawodników (na przykład 10) i rozgrywają oni ze sobą po jednej partii. Często spotykane turnieje kołowe to turnieje na najwyższym poziomie (arcymistrzowskie). W Polsce wielką tradycję ma Festiwal Szachowy w Polanicy Zdrój im. Akiby Rubinsteina (1882-1962) – najwybitniejszego polskiego szachisty. Gościł tam m.in Mistrz Świata w szachach – Anatoly Karpov (Rosja).
- **"Turniej pucharowy"** – zawodnicy dobierani są w pary, przegrany odpada z rywalizacji, wygrany przechodzi do kolejnej rundy, kiedyś był to standardowy system, który wyłaniał pretendentów do tytułu najlepszego szachisty świata.

Osobiście dla początkujących szachistów polecam czas namysłu od 15 do 30 minut. Partie krótsze niż 10 minut mogą być zbyt szybkie i decydującym czynnikiem będzie czas. Warto też pamiętać następujące kryteria:

- do zdobycia **V, IV kategorii szachowej** - minimum partie 30 minutowe, 6 partii, turniej 1 dniowy
- do zdobycia **III, II kategorii szachowej** - minimum partie 60 minutowe, 7 partii, (2 dni)
- do zdobycia **I kategorii szachowej lub wyższa** - minimum partie 90 minutowe i 9 partii, (3 dni)

Najczęściej grane tempo gry to popularne "piętnastki" - 15 minut na zawodnik, na takim tempie nie ma jednak możliwości zdobycia kategorii szachowej przez zawodników. Walka wówczas toczy się o nagrody rzeczowe, finansowe, puchary czy medale.

Twórcą strony <http://www.kalendarz.siwik.pl> jest **Rafał Siwik** znany i ceniony sędzia szachowy.

Jeżeli nie znajdziemy odpowiedniego turnieju na podanym przez mnie serwisie <http://www.kalendarz.siwik.pl>, to w polskim internecie są inne portale, z dużą ilością turniejów. Wszystkie linki stanowią kompletny zbiór turniejów, które są planowane w Polsce.

- [Wyszukiwarka turniejów szachowych](#)
- [Planowane turnieje](#)
- [Kalendarz turniejów szachowych](#)
- [Kalendarz PZSzach](#)
- [Wielkopolski Związek Szachowy](#) (dla szachistów z rejonu Wielkopolski)

Osobiście polecam również

- <http://www.szachmistrz.eu> gdzie odbywają się turnieje w Kaliszu oraz organizowane przez Szkołę i Klub szachowy Szachmistrz

KROK II - przeczytaj komunikat organizacyjny

Najważniejszym dokumentem dla uczestnika turnieju jest **komunikat organizacyjny**.

Ważne, aby wynotować:

- **gdzie** będzie grany turniej (dokładny adres - ulica i miejscowość),
- **o której godzinie** jest rozpoczęcie zawodów, do której godziny należy przyjechać,
- jaka jest **forma zgłoszenia**,
- znajdziemy tam też inne dodatkowe informacje, **czy trzeba brać ze sobą komplet szachów?** oraz czy przewidywana jest przerwa na posiłek?, itp.

KROK III - zgłoś się do zawodów

RAPORTY GŁÓWNE
• Lista startowa
KOMUNIKATY
• Komunikat organizacyjny
ZGŁOSZENIA DO TURNIEJU
• Dodaj zgłoszenie
• Lista zgłoszeń

Zgłoszenie uczestnictwa w turnieju

Turniej

[dGCS Open 2011 - Puchar Polski Przedsiębiorców](#)

Co chcesz zrobić?

Dodać zgłoszenie do tego turnieju

Usunąć zgłoszenie z tego turnieju

Autoryzacja konta

Email: *

Proszę podać email i hasło wpisane w formularzu rejestracji.

Hasło: *

Chcesz dodać zgłoszenie lecz nie masz jeszcze konta na ChessArbiter? [Zarejestruj się!](#)

Zapomniałeś hasło? [Kliknij tutaj!](#)

Widok jednego turnieju ze strony www.chessarbiter.com. Po lewej **dodaj zgłoszenie** po prawej rejestracja lub **autoryzacja konta**

W większości turniejów wymagane jest przesłanie darmowego zgłoszenia przez serwis **ChessArbiter**. W celu skorzystania z ChessArbitra trzeba się zarejestrować, dlatego zakładamy sobie takie konto na stronie <http://www.chessarbiter.com/turnieje/turnieje.php>

Wybieramy interesujący nas turniej, wchodzimy w opcję "**Dodaj zgłoszenie**" i jeżeli nie mamy konta wówczas następuje **proces rejestracji**. Dla osób uczestniczących pierwszy raz w turnieju, w opcji ELO wpisujemy 0, natomiast w opcji ranking PZSzach - 1000. Gdyby były jakieś problemy z rejestracją, myślę że żaden organizator nie obrazi się jak wyślemy zgłoszenie w innej opcji (mailowo, telefonicznie czy smsowo). Organizator czasem nie wymaga zgłoszeń z wyprzedzeniem, tylko w dniu zawodów. Wszystko jest wówczas omówione w komunikacie organizacyjnym.

3. Dla dzieci i rodziców: Savoir vivre – 10 zasad uczestnictwa w turnieju szachowym

Enea Mistrzostwa Polski Seniorów 2011. Analizują GM **Bartosz Soćko** i GM **Bartłomiej Macieja**

Turnieje szachowe mają odniesienie do **strategii marketingowej win-win (z ang. wygrana-wygrana)**, gdzie obie strony "transakcji" odnoszą sukces, zwycięstwo i zadowolenie. Na turnieju szachowym **jedną stroną jest organizator/sponsor, drugą natomiast sami zawodnicy**. Taki też cel win-win przyświeca wielu turniejom szachowym, w większości chodzi o upamiętnienie ważnej daty. Turnieje tworzone są również w celach propagandowych - popularyzacja gry w szachy, tradycje najstarszych polskich mistrzostw sięgają kilkudziesięciu lat. W ostatnim czasie zawody szachowe stały się na tyle atrakcyjne, że poprzez szachy promują się znaczące przedsiębiorstwa. Na przykład: **Amplico** - Mistrzostwa Europy w szachach szybkich, czy też znana inicjatywa firmy **dGCS S.A z Pucharem Polski Przedsiębiorców w szachach www.szachy.dgcs.biz**. To ogromne turnieje, gdzie chętnie zjeżdżają setki zawodników. Mistrzostwa Polski Kobiet i Mężczyzn - **Enea i Budimex** to mistrzostwa dla najlepszych Polek i Polaków, tutaj oczywiście obowiązuje strój wyjściowy.

Myślę, że warto poruszyć sprawę zachowania samych zawodników i osób towarzyszących na turniejach szachowych. Szachy dla większości osób z zewnątrz kojarzą się z dyscypliną bardzo elitarną, dostępną dla wąskiego grona osób. To nie piłka nożna w których piłka jest jedna, bramki dwie, a zasady bardzo proste. Postrzega się więc szachistów jako ludzi bardzo inteligentnych. Mówi się często o pojedynkach dżentelmenów, w których odpowiednie maniery to podstawa gry. Faktem jest, że często pojedyncze zachowania osób mogą tą magiczną, pozytywną aurę zniszczyć. Przyjrzyjmy się więc temu jakie są kanony przed, w trakcie i po turnieju szachowym.

ZASADA 1 - "Czytaj komunikaty organizacyjne i regulaminy"

Pozwoli to uniknąć wielu zbędnych pytań do organizatora oraz niepotrzebnych i nerwowych momentów. W komunikacie organizacyjnym zawarte jest dokładnie miejsce gry, czas przybycia, warunki startu oraz inne przydatne informacje.

Zasłyszałem kiedyś taką historię. Zawodnik jechał na ligę szachową, w podróż wybrał się sam. Będąc już na miejscu dzwoni zdenerwowany do pozostałych zawodników z drużyny i mówi że nie może znaleźć tego hotelu w którym jest nocleg i rozgrywki. Zapytany, "Gdzie jest" ? Odpowiedział:

- *No w Ustroniu Morskim*

Po czym usłyszał:

- *A my w Ustroniu Górskim*

ZASADA 2 - "Zgłaszaj się jak najszybciej do zawodów, informuj też gdy nie będziesz mógł wziąć w nich udziału"

Organizacja zawodów to przede wszystkim przygotowanie odpowiedniej sali gry. Jeżeli wcześniej wiadomo ilu zawodników ma zamiar zagrać, wówczas łatwiej jest wszystko dopiąć organizacyjnie. Niestety bardzo duża rzesza szachistów nie czyta komunikatów organizacyjnych i zgłasza się na ostatnią chwilę, albo w dniu zawodów.

"Czy jak spóźnisz się na pociąg, to konduktor za Tobą czeka?"

Nie poczeka, a tym samym wiesz jakie są konsekwencje, po prostu nie pojedziesz tym pociągiem. Dlatego słuszne wydają mi się nakładanie podwójnego wpisowego (kara za zbyt późne zgłoszenie) lub po prostu dopuszczanie do turniejów wszystkich spóźnialskich, ale dopiero od drugiej rundy. Oczywiście tak rygorystyczne traktowanie dotyczy szachistów doświadczonych. Trudno karać młodych zawodników i ich rodziców, którzy na początku swojej drogi szachowej są zagubieni i nie mają takiej wiedzy jak się powinno zgłaszać przed zawodami czy też zachowywać podczas turnieju.

Nie wiem dlaczego w Polsce stało się regułą, że zawodnicy po dokonaniu zgłoszenia nie przyjeżdżają na zawody i przede wszystkim nie informują organizatora o tym fakcie. Kilkanaście czy nawet kilkadziesiąt takich "martwych dusz", skutecznie blokuje miejsca innym zawodnikom. Organizator ma przecież ograniczoną liczbę miejsc, stołów, krzeseł.

W Polsce jest pewien zawodnik, zgłasza się do każdego turnieju, który pojawi się na ChessArbitrze. Oczywiście w tych zawodach nie występuje. Dlaczego tak robi? Nie wiadomo. Z obserwacji wiem, że na turnieje szachowe przyjeżdża 70% wcześniej zgłoszonych, w turniejach juniorskich wynik jest jeszcze lepszy.

ZASADA 3 - "Jedź przygotowany na zawody"

Znów odwołanie do komunikatu organizacyjnego. Często miewam telefony przed rozpoczęciem zawodów, jak dojechać do sali gry itd. Ciężko jest wytłumaczyć telefonicznie drogę, a tym bardziej jak się nie jest z danego miasta, w którym zawody się odbywają. Można sobie przecież wcześniej przygotować mapkę, trasę i wszystko załatwić we własnym zakresie. To samo dotyczy noclegów. Z reguły przy weekendowych turniejach, podawane są w komunikatach turniejowych noclegi w danym mieście. Staramy się nie pośredniczyć w organizacji noclegów, gdyż jest z tym wiele kłopotów, a to ktoś zamówi i nie przyjedzie, a to warunki się nie podobają. Dlatego zawodnik często sam decyduje gdzie będzie nocował, za jaką cenę, w jakim standardzie i te

informacje najlepiej gdyby już wiedział przed zawodami. Nie będzie wówczas pytań:

"Gdzie jest hotel, nocleg, blisko sali gry i oczywiście jak najtaniej"

Oprócz plecaka i oczywiście komunikatu organizacyjnego dobrze mieć też jakiś termos, własne kanapki, czasami nie ma sklepu blisko sali gry. Odnośnie posiłków to następny punkt ...

ZASADA 4 - "Poczęstunek przygotowany przez organizatora jest dla wszystkich. Dbaj o porządek po konsumpcji."

Mieliśmy wiele takich humorystycznych sytuacji, w których widzieliśmy jak uczestnicy oraz osoby towarzyszące "rzuciły" się na tacki i półmiski z przekąskami. Kanapki czy ciasto na większych zawodach stają się standardem. Nam udało się przygotować poczęstunek na wielu turniejach. Bardzo cieszymy się, że tak bardzo smakują kanapki, czy też kawa i herbata. Dobrze byłoby jednak, aby zostawiono po sobie porządek, żeby później kubki czy talerzyki z resztkami jedzenia nie rozrzucano po całej sali gry. Tak jak wszędzie obowiązują maniery i zasady dobrego wychowania.

Pamiętaj również, że poczęstunek jest ograniczony ilościowo i nie pakuj kilku/kilkunastu paczków czy kanapek na później. Nie chomikuj. Inni też by chcieli się poczęstować. Oczywiście nie na każdym turnieju poczęstunek się zdarza, dlatego dobrze mieć ze sobą własny prowiant.

ZASADA 5 - "Sznuj rzeczy innych jakby były Twoje."

Niestety, po turniejach zdarzają się zwykle zaginięcia figurek szachowych, szachownic. Znana była historia, którą opowiadał mi kolega szachista. Zawodnik (celowo nie podaję imienia i nazwiska), na jednym z turniejów szachowych miał całą szafę zegarów szachowych (można tylko domyśleć się pochodzenia). Czy to uczciwe, żeby przyjechać do kogoś w gości i jeszcze mu coś zabrać?. Po jednym z organizowanych przez nas zmagani szachowych brakowało nam kilku hetmanów, wszyscy byli wielce uradowani z tego powodu.

ZASADA 6 - "Sznuj przeciwnika. Gest podania ręki oraz włączony telefon komórkowy"

FIDE (Międzynarodowa Organizacja Szachowa) wprowadziła taki przepis, że obowiązkowe jest podanie ręki przed i po zakończeniu partii. Według mnie to bardzo dobry przepis. Choć w ferworze walki czasami nieprzestrzegany. Po zakończeniu partii zdenerwowany zawodnik nie poda ręki. Trudno więc tu mówić o rywalizacji dżentelmenów. Skłaniałbym się jednak, żeby ten przepis dotyczył dorosłych lub młodzieży, która celowo nie podaje ręki. Dzieci powinniśmy uczyć

prawidłowych zachowań i tu nie byłbym, aż tak rygorystyczny. Szachy powinny być dobrą zabawą, uśmiech przed i po partii powinien widnieć na twarzy zawodnika. Wiadomo im wyższa stawka zawodów, tym ten uśmiech zamienia się bardziej w koncentrację. Szanujmy naszych przeciwników, tak jak byśmy chcieli by nas szanowano.

Deysi Cori (Peru - Mistrzyni Świata do lat 16) i **Aleksandra Kosteniuk** (Rosja - Mistrzyni Świata)

Jesteś w autobusie, dzwoni telefon pasażera obok. Opowiada on głośno do słuchawki, co wczoraj go spotkało i wykrzykuje fakty ze swojego życia. Irytuje Cię to? Mnie tak! Choć to jeszcze jest do akceptacji, bo być może było coś naprawdę ważnego. Wyobraźmy sobie podobną sytuację w kościele, teatrze, filharmonii, czy telefony się rozdzwaniają?. Brak szacunku do osób się tam znajdujących. Na turniejach szachowych jest podobnie. Wchodzisz na salę gry wyłącz lub wycisz telefon komórkowy! Szanuj wszystkich, którzy zmagają się na arenie szachowej. Dzwonienie telefonu komórkowego u zawodników zostało na szczęście ukrócone. Jeden sygnał dzwonka lub smsa podczas partii i zawodnik przegrywa. Autentyczna sytuacja na turnieju szachowym:

- *[Dzwoni telefon zawodnikowi, przychodzi sędzia i mówi] "Koniec partii, przegrana"*
- *[Na to zawodnik, nie mogący się pogodzić z tym faktem, tłumaczy że] "Ale ja nawet nie wie kto do mnie dzwoni."*
- *[Przepisy jednak są bezlitosne - porażka]*

ZASADA 7 - "Gra za wszelką cenę"

Końcówki ewidentnie remisowe (np.: K+W na K+W lub K+P na K, kiedy strona słabsza złapała opozycje) nie powinno się grać "na siłę". Niejednokrotnie widać takie obrazki na turniejach, gdzie obie strony "uderzają" w zegar szachowy w takich ewidentnych remisówkach, aby wygrać na czas. Może ktoś powiedzieć, czy wygrana na czas, czy na szachownicy, jedno i drugie to przecież zwycięstwo.

Uważam jednak, że wszelkie sztuczki zemszczą się prędzej czy później w kolejnych partiach. Jeżeli nie ma cienia szansy na wygranie pojedynku na szachownicy to po prostu trzeba zgodzić się na remis. Bardzo nie lubię popularnego bicia w zegar i wywracania figur, które później "latają" po całej szachownicy. Mało to ma wspólnego z grą w szachy.

ZASADA 8 - "Rada dla rodziców - stawaj zawsze za plecami swojego zawodnika"

Nikt nie posądzi Cię o podpowiadanie i nie będziesz też rozpraszał swojego zawodnika. Niestety wielokrotnie zdarza się na sali gry, że rodzice chcąc pomóc swoim pociechom dopuszczają się podpowiedzi - dotyczy to szczególnie osób nieobytych na turniejach. W konsekwencji rodzic wyrządza tym samym "niedźwiedzią przysługę". Przecież to nic zawodnikowi nie pomoże, szachy mają uczyć logicznego myślenia i samodzielnego podejmowania decyzji. Co z tego, że zawodnik dzięki podpowiedzi wygra partię, ale przez to nic się nie nauczy. Nie prowokuj takiej sytuacji i po prostu stań za plecami swojego zawodnika.

ZASADA 9 - "Na sali turniejowej nie pali się papierosów oraz nie spożywa alkoholu"

Salą gry nazywa się miejsce w której toczą się partie szachowe, a także dojście do pomieszczeń z toaletami oraz hol do wyjścia na zewnątrz. Sala turniejowa to miejsce publiczne i w takich miejscach zabronione jest korzystanie z wszelkich używek. Nie jest to zbyt miły widok, a już na pewno nie gra z zawodnikiem pod wpływem alkoholu. Tacy zawodnicy powinni od razu zostać wycofani z turnieju i wyproszeni z sali turniejowej.

ZASADA 10 - "Nie wychodź z ceremonii zakończenia zawodów"

Turniej szachowy trwa kilka godzin. Zakończenie to tylko 15-30 minut. Często po otrzymaniu braw i nagród zawodnicy od razu "wybiegają" z sali turniejowej. Wzięli swoje nagrody i wychodzą podczas zakończenia. Jeżeli sytuacja Cię nie nagli, że nie masz pociągu czy autobusu, który lada chwila odjedzie, zostań do końca ceremonii zakończenia turnieju, oklaskuj też innych zawodników. Niech to będzie uroczyste zakończenie zawodów przy pełnej sali kibiców, a nie tylko przy garstce pozostałych nagrodzonych osób.

4. Dla rodziców – nauka przegrywania

Niewątpliwie najbardziej istotnym elementem w procesie nauczania młodego szachisty jest wygrana i porażka. Oczywiście wszystkich interesuje tylko zwycięstwo. Wkracza się więc często w "owczy pęd", gdzie każda porażka traktowana jest jak coś bardzo złego. Niewątpliwie zwycięstwa w szachowych partiach są ważne, ale ...

"Jeżeli nie nauczysz się przegrywać, nie nauczysz się również wygrywać" często mówimy o tym w Szkole szachowej SzachMistrz – www.szachmistrz.eu

Szachy są bardzo ciekawym zajęciem dodatkowym dla dziecka. Istnieje wiele innych pasji, które można kształcić w młodym umyśle jak: nauka tańca, pływania, malowania, rysowania, śpiewu, sztuk walki czy języków obcych. Każda z tych umiejętności może się przydać w życiu. A szachy? Można zapytać po co to komu?.

Dewizą Szkoły szachowej SzachMistrz jest "nauka logicznego myślenia". Dążymy do tego, żeby zajęcia szachowe były nie tylko odklepaną lekcją suwania pionków. To również ważne kilkadziesiąt minut kultury, manier i szachowego obycia. Dzieci ukierunkowywane są do tego, że startować będą z zawodach, a tam dochodzą emocje, stres, adrenalina. Ważne czynniki, które na pewno prędzej czy później nadejdą w życiu. Jeżeli dziecko wytrzyma, przełamie się i nie będzie bało się porażek, to już odnieśliśmy sukces. Często mówi się, że dziecko nie umie przegrywać, a rodzice na odczepne pozwalają im wygrywać, we wszystkie gry, w których bierze udział. To jeden z podstawowych błędów, przy pierwszej lepszej porażce takie dziecko nie będzie robiło nic innego jak tylko zmieniało dyscypliny sportu lub zainteresowań. Zabawa w szachy może być niczym innym jak tylko "słomianym zapałem". Warto odnieść się do artykułu, który napisałem już wcześniej bazując na swoich szachowych doświadczeniach.

Maciej Sroczyński: *"Mając 11 lat i dumnie posiadając już kategorie szachową polaty się moje pierwsze łzy na turnieju szachowym. Starsi zawodnicy pamiętają w Kaliszu wielkie zawody sponsorowane przez NSZZ Solidarność. Przyszło mi się spotkać z zawodnikami o wiele starszymi. Pamiętam, po pierwszym dniu pobiegłem z placzem do domu po przegranej z jedną z koleżanek. Parę lat później wypomniałem to jej biorąc rewanż na jednym z turniejów w Wielkopolsce. Pamiętam jednak ten smutek, żal, rozczarowanie po nieudanej sobocie. W niedzielę było trochę lepiej, nic tak nie poprawia nastroju i nie buduje własnej wartości jak sukces.*

"Jeżeli nigdy nie poniosłeś porażki, nigdy nie żyłeś"

"Nie myli się tylko ten, kto nic nie robi", można rzec i żeby zapobiec lez można też w szachy nie grać. Nie mniej jednak rodzice, którzy kształtują osobowość swoich pociech nie uchronią ich od porażek jakie czekają w życiu. A to Pani od polskiego wstawi "I" za kiepsko napisany sprawdzian, a to ktoś będzie zły że jako zawodnik drużyny nie strzelił karnego w meczu piłkarskim, a to spóźni się na ostatni autobus. W celu uchronienia swojej pociechy od dalszych porażek na szachownicy, dzieci przestają w nie grać. Życie opiera się na pasmie sukcesów i porażek, ale od tych gorszych chwil niestety nie uciekniemy. Mogę pokusić się o takie stwierdzenie, że szachiści którzy grali już wiele turniejów szachowych w swoim życiu, w bardzo mocnym stopniu uodporniają się na stres i kolejne porażki nie stanowią dla nich problemu. Nie jest wtedy problemem ważny sprawdzian w szkole, czy egzaminy na studiach. Tyle razy mieli okazje występować na zawodach, tyle razy byli w sytuacjach stresogennych, że z większą swobodą radzą sobie w trudnych chwilach od osób, które w szachy nie grały. Dużo też oczywiście zależy od charakteru człowieka.

*Słynny ekspert od. tzw psychologii zmian w USA - **Anthony Robbins** wysnuł swoją teorię, że ludzie są zdolni zrobić wiele, żeby **uniknąć cierpienia i zamienić ją na przyjemność**. Dlatego też można szukać swoich przyjemności w innych dziedzinach sportu, nauki i kultury, które nie mają takiego charakteru współzawodnictwa jak szachy. Nie wróże jednak sukcesów w żadnej innej dyscyplinie, jeżeli cały czas uciekać się będzie od teoretycznej porażki. Jeżeli Ty nie uwierysz w siebie, trudno będzie osiągać sukcesy. A zawsze można siedzieć przed laptopem i grać w różne inne gry, tu za każdym razem, możemy włączyć restart i zacząć grę od nowa. Porażki się tak mocno nie odczuwa. **"Nie ma takiego szachisty, który nie przegrałby choć jednej partii szachowej"**. Dlatego kiedy następnym razem przegrasz partię szachową, zamiast zniechęcać się i dołować, **wyciągnij wnioski co było przyczyną niepowodzenia**. Jak to powiedział ostatnio jeden z rodziców młodego szachisty po nieudanym turnieju szachowym swojego syna, przecież **"nikt nie ma licencji na wygrywanie w szachach"**.*

Dlatego ważna jest podczas turniejów (przynajmniej na początku szachowej kariery) obecność rodzica przy boku dziecka. Musi mieć do kogo się przytulić po porażce, od kogo usłyszy kilka ciepłych słów. Rodzice sprytnie korzystają z wielu sztuczek, aby odwrócić uwagę od niepowodzenia dziecka i w taki sposób działają, aby dziecko zapomniało o niepowodzeniu. To trudne zadanie, niektórzy nie wtrzymują i zaczynają płakać zanim partia się jeszcze rozpocznie (dzieci 5-7 letnie), tym bardziej trzeba pracować nad nimi w aspekcie przyszłych niepowodzeń.

Niestety widziałem też **wielu toksycznych rodziców**, którzy zatruli całą zabawę, stawiając zwycięstwo ponad wszystko. Po przegranej zamiast dziecko usłyszeć słowa pocieszenia, dostawało naganę, że jest najgorsze, do niczego i że zostanie wypisane z zajęć szachowych. Szczerze zapytam w takim razie, czy jeśli dziecko przegra partię szachową to rodzic **będzie go mniej kochał?**, czy może **obiadu mu nie da?**. Zapewne to chore niespełnione ambicje rodzica z dzieciństwa wtedy działają, bo inaczej tego nazwać nie potrafię. Jeżeli ktoś nie rozumie tych prostych zasad, to warto wrócić do początku poradnika i jeszcze raz przeczytać, "**Korzyści wynikające z umiejętności gry w szachy**".

Dziecko ma prawo się pomylić, ma prawo zrobić błąd, ma prawo przegrać! ...

Zasad szachowych można nauczyć się w kilka godzin, jednak dla prawdziwego zrozumienia szachów potrzeba już lat. Traktując to jako hobby, naprawdę nie wiele potrzeba, aby się dobrze bawić. Kiedy dziecko nie będzie miało lęku przed porażkami, to już ma solidny fundament, aby z szachami bardzo dobrze się "zakolegować" na wiele lat. Wygrywanie to temat na osobną książkę. W poniższym rozdziale nawiązanie do tego zagadnienia.

5. Dla rodziców - nauka wygrywania. O talencie słów kilka ...

Często rodzice pytają "**czy dziecko się nadaje**"?. Odpowiadam zawsze, że nikogo nie można odrzucać, bo jest za stary czy za mało zdolny. Na pewno talent będzie jednym z czynników bardzo ważnych na późniejszym etapie rozwoju szachisty. Błysk geniuszu może w końcu zdecydować o losach partii w odpowiednim momencie. Nie mniej jednak na początku kariery szachisty ważna jest praca i nawet najbardziej utalentowane dziecko, które nie będzie systematycznie trenować postępów nie zrobi. Widziałem już wielokrotnie jak w bardzo krótkim czasie dziecko doszło od przysłowiowego zera to bardzo wysokiego poziomu sportowego, przez swoją pracę, systematyczność, upór i po prostu zwyczajne lubienie szachów.

Oglądałem finał III edycji **Mam Talent** w większym gronie osób. Każdy miał swojego faworyta. Mimo, że aż 8 piosenkarzy awansowało do finału, program obserwowano się z przyjemnością. Brakowało mi jednak czegoś oryginalnego jak we wcześniejszych edycjach:

Merkalt Ball czy **Marcin Wyrostek**. Prowadzący program **Prokop & Hołownia** wyczytali trójkę finalistów. Nie było wśród nich moich wcześniejszych faworytów. Spośród trójki **Welc, Lisiecki, Bednarek** byłem zdecydowanie za najmłodszą uczestniczką programu.

Wygrała 11 letnia Magda z bardzo charakterystycznym, dojrzałym głosem. Od razu rozgorzała dyskusja, czy powinna wygrać Mam Talent czy też nie. W końcu jest taka młoda i tyle czasu przed nią. Właśnie takie rozumowanie jest dla mnie mało logiczne. To właśnie godne podziwu jest, że osoba w tak młodym wieku dorównuje swoim talentem osobom znacznie starszym. Wygrała też piękną szansę do zadbania o swoją przyszłość życiową oraz wokalną. Życzę rodzicom, aby tak pokierowali rozwojem swojego dziecka, by trafiło do najlepszych specjalistów muzycznych w Polsce. Powinni zainwestować wygrane 300.000zł **w najlepszą inwestycje jaką mają czyli w swoją córkę.**

Komentarze z Onetu po wygranej Magdy Welc:

***Idylla:** " Dla dzieci sa inne konkursy.Skandal wychowawczy,żeby dziecko rywalizowało z dorosłymi w czymkolwiek.Rodzice nie postarali sie o zapewnienie jej możliwości rozwijania talentu,a sposobów jest wiele i jak sobie myślę,to na tym kończy się kariera.Dziewczynka nie wytrzyma psychicznie głosów przeciw,ostrych czasami przekraczających normy.Maja z tym kłopoty celebryci a co dopiero 11 letnie dziecko.Z wypowiedzi Magdy mozna wnioskować,ze niekoniecznie bedzie dalej spiewać,kupi skrzypce,potem moze jak zostanie kasa to cos innego a na końcu skończy w sklepie ogólnospozywczym.Tak to jest niestety ze zbyt młodymi talentami.Jezeli nie będzie w dalszym ciągu wsparcia z zewnątrz to nic z kariery."*

***zalamana:** "Jak to możliwe, że 11 dziewczynka pokonała Kamila i tych wszystkich innych wspaniałych wykonawców? Przecież to jeszcze dziecko! Taka wygrana w tak młodym wieku może zniszczyć to, co jest w niej piękne! Uważam, że mimo że ona ładnie śpiewała to program powinien wygrać Kamil Bednarek. To dzięki niemu dokonał się przełom w muzyce w ciągu ostatnich kilku tygodni.Dzięki niemu cała Polska zaczęła słuchać reggae! To jemu należała się wygrana i to on powinien wygrać!!!"*

***Paulina:** "Jestem wstrząśnięta czytając wasze komentarze. Wstyd mi że Polacy są tak zazdrośni, apatyczni i nieludczy! Zachowujecie się jak dzikie zwierzęta które z zazdrości potrafią zażreć na śmierć drugą istotę. Myślicie że ukrywając się pod pseudonimami może pisać wszystko co tylko wam ślina na język przyniesie. Dlaczego sami nie zgłosicie się do tego programu i sami nie spróbujecie zawalczyć o te pieniądze? Skoro tak bardzo boli was fakt, że mała dziewczynka wygrała*

dzięki swojemu talentowi ale także ciężkiej pracy i wsparciu tylu osób, którzy wysyłali na nią smsy..."

Mnie wcale nie dziwi wygrana tak młodej osoby, w końcu w szachach wielu jest tzw. "Chess Prodigy", którzy w wieku juniorskim 12-15 lat osiągają tytuł arcymistrza. Bardzo się cieszę gdy rodzice opowiadają, że ich dzieci wygrały w szachy z tatą czy dziadkiem. Młodzi szachiści są często postrachem dla starszych kolegów, czy też nawet dorosłych. Słyszałem też, że starsi zawodnicy na pytanie dlaczego nie chcą grać w turniejach, odpowiadają **"... bo Ci młodzi tak szybko i dobrze grają"**. Sam zresztą doświadczyłem podobnych sytuacji. Mimo, że zaczynałem grać w szachy bardzo późno bo dopiero w wieku 10 lat, gdy miałem 14 lat grałem już w pierwszej drużynie KO Błaszak Kalisz. Jeden ze starszych zawodników po partii ze mną tłumaczył się Panu **Ryszardowi Pychowi** - znanemu sędziemu szachowemu z Kalisza, że **"przegrał z jakimś gówniarzem"**. Patrząc na partie obie strony popełniały błędy, ale juniorem w tej partii był raczej mój przeciwnik.

Praca magisterska Maciej Sroczyńskiego:

"Spektakularne sukcesy zawodników pojawiają się dopiero po wielu latach żmudnych wielogodzinnych treningów. Dlatego tak ważne jest, aby rozpocząć naukę gry w szachy jak najwcześniej. Uczniowie, którzy nauczyli się grać w wieku 5-7 lat, w wieku 10 lat posiadają już ogromną wiedzę, która pozwala im walczyć z szachistami o kilkadziesiąt lat starszymi. Została wysnuta również teoria, że szachy to 90% pracy i 10% talentu oraz, że szachowe mistrzostwo zdobywa się w myśl „reguły dekady” (P.Ross, Umysł mistrza, Świat nauki, wrzesień 2006.), dopiero po 10 latach czynnego uczestnictwa w zawodach i treningach szachowych. Można zgodzić się, co do drugiej kwestii, ponieważ autor sam zaczął grać stosunkowo późno – w wieku 10 lat. Sukcesy na arenie Mistrzostw Polski przyszły później dopiero w wieku 16-18 lat. Po wielu latach trenowania innych szachistów, autor uważa że faktycznie najważniejsza składniki sukcesu to:

- ✔ **Praca nad szachami** (treningi, konsultacje, ćwiczenia, gra praktyczna) **50%**
- ✔ **Talent** (naturalne predyspozycje do gry, szachowe czucie i pasja do gry) **20%**
- ✔ **Odpowiedni klub i kadra szkoleniowa, kwestie finansowe** – **30%**

Dlaczego **Magda Welc** miałaby nie wygrać Mam Talent? Bo jest za młoda?, absurd! Dlatego zanim kogoś ocenimy na podstawie wieku zastanówmy się dwa razy. Stawianie na zdolne dzieci i młodzież ma sens, wśród nich mogą znaleźć się następcy **Karpowa** czy **Kasparowa**.

Nie ważna jest zawsze wygrana. Na pewno nie warto ją osiągać za wszelką cenę. Chyba nikt

nie myśli, że droga do osiągnięcia sukcesu usłana jest różami. **Czy to osoba młoda czy starsza, kolce są takie same, trening trening, trening, w końcu on czyni mistrza!**

Chronologiczna lista najmłodszych arcymistrzów na świecie.

No.	Player	Country	Age
1.	Sergey Karjakin	 Ukraine	12 years, 7 months, 0 days
2.	Parimarjan Negi	 India	13 years, 4 months, 22 days
3.	Magnus Carlsen	 Norway	13 years, 4 months, 27 days
4.	Bu Xiangzhi	 China	13 years, 10 months, 13 days
5.	Richárd Rapport	 Hungary	13 years, 11 months, 6 days ^[2]
6.	Teimour Radjabov	 Azerbaijan	14 years, 0 months, 14 days
7.	Ruslan Ponomariov	 Ukraine	14 years, 0 months, 17 days
8.	Wesley So	 Philippines	14 years, 1 month, 28 days ^[3]
9.	Étienne Bacrot	 France	14 years, 2 months, 0 days
10.	Jorge Cori	 Peru	14 years, 2 months ^[4]
11.	Illya Nyzhnyk	 Ukraine	14 years, 3 months, 2 days ^[5]
12.	Maxime Vachier-Lagrave	 France	14 years, 4 months ^[6]
13.	Péter Lékó	 Hungary	14 years, 4 months, 22 days
14.	Hou Yifan	 China	14 years, 6 months, 16 days ^[7]
15.	Anish Giri	 Russia	14 years, 7 months, 2 days ^[8]
16.	Yuriy Kuzubov	 Ukraine	14 years, 7 months, 12 days ^[9]
17.	Dariusz Swiercz	 Poland	14 years, 7 months, 29 days
18.	Nguyen Ngoc Truong Son	 Vietnam	14 years, 10 months
19.	Ray Robson	 United States	14 years, 11 months, 16 days ^[10]
20.	Fabiano Caruana	 Italy	14 years, 11 months, 20 days ^[11]

Źródło: http://en.wikipedia.org/wiki/Chess_prodigy (*year* – rok, *player* – imię i nazwisko zawodnika, *country* – kraj, *age* – wiek, *years* – lata, *months* - miesiące, *days* – dni)

Year	Player	Country	Age
1978	Nona Gaprindashvili	 Soviet Union	37 years
1984	Maia Chiburdanidze	 Soviet Union	23 years
1991	Susan Polgar	 Hungary	21 years
1991	Judit Polgár	 Hungary	15 years, 4 months
2002	Humpy Koneru	 India	15 years 1 month
2008	Hou Yifan	 China	14 years, 6 months ^[12]

Powyżej widzimy chronologiczną listę kobiet, które były najmłodszymi arcymistrzyniami na świecie. Bariera wieku mocno się przesunęła, obecnie najmłodszą szachistką-arcymistrzynią jest 14 letnia Chinka **Hou Yifan**. Warto zauważyć, że wśród najmłodszych arcymistrzów znajduje się również Polak – **Dariusz Świercz**, który swój tytuł uzyskał mając 14 lat, 7 miesięcy i 29 dni.

Najmłodszy polski arcymistrz – Dariusz Świercz

6. Dla dziecka – Mamo i Tato idę na turniej szachowy!

Przykładowy harmonogram turnieju szachowego, czyli jak wyglądają zawody od strony formalnej:

1. Znajdź turniej (np.: www.kalendarz.siwik.pl) i przeczytaj komunikat organizacyjny.
2. Zapisz się na turniej szachowy (mailowo, przez internet, smsem, telefonicznie).
3. Przyjazd na turniej, warto sprawdzić najlepszą trasę dojazdu (polecam np.: www.maps.google.com), gdzie wystarczy wpisać adres sali gry, który znajdzie się w komunikacie.
4. Na sali gry szukamy biura zawodów, potwierdzamy start dziecka w turnieju.
5. Wpłacamy wpisowe (opłatę startową do turnieju), z reguły wpłatę należy dokonać w dniu zawodów, chyba że w komunikacie napisane jest inaczej.
6. Przed rozpoczęciem 1 rundy nastąpi ceremonia rozpoczęcia zawodów. Sędzia omówi system rozgrywek, tempo gry, przekaze gdzie należy zgłaszać wyniki po zakończeniu partii. Często na zawodach szachowych zapraszani są ważni goście, także być może będzie okazja po raz pierwszy uścisnąć dłoń Prezydentowi Miasta lub innemu VIPowi.
7. Dzieci rozgrywają rundy. Ilość rund dziennie ustalona jest przez organizatora.
8. Po zakończonej rundzie dziecko, które wygrało zgłasza wynik do sędziego. Przy remisie mogą to uczynić obaj zawodnicy. Pamiętaj, żeby zawsze zgłosić swoją wygraną sędziemu!
9. Rodzice kibicują, robią zdjęcia, cieszą się po wygranej, pocieszają po porażce, są w pobliżu sali gry.
10. Turniej szachowy można rozgrywać "systemem szwajcarskim". Grając w takich zawodach nie ważne czy dziecko wygra czy przegra, będzie kojarzone (dobierane w pary) dalej i rozgrywać będzie kolejne partie szachowe z nowymi zawodnikami.
11. W przypadku nieparzystej liczby osób jedna z nich (najniżej sklasyfikowana) otrzymuje tzw. pauzę czyli wygraną gratis!
12. Z reguły między rundami są krótsze lub dłuższe przerwy, wówczas to rodzic opiekuje się dzieckiem. Można w tym czasie się posilić lub skorzystać z toalety. Dla dzieci jest to przede wszystkim czas wspólnych zabaw. Biegają gdzie jest możliwe,

oczywiście czujne oko sędziego musi pilnować, żeby czasem bieganie nie odbywało się na sali gry.

13. Należy pamiętać ile rund jest dziennie, żeby nie pojechać zbyt wcześnie do domu.

14. Po ukończeniu wszystkich rund (z reguły 7 lub 9 partii) następuje ceremonia zakończenia turnieju i wręczane są nagrody, puchary, dyplomy dla najlepszych. W turniejach organizowanych przez Szkołę szachową SzachMistrz www.szachmistrz.eu staramy się, aby wszystkie dzieci zostały wyróżnione dlatego otrzymują one od nas dyplomy oraz pamiątkowe medale.

Zawsze mam uśmiech na ustach, kiedy przychodząc w poniedziałek do przedszkola widzę, że dzieci przyniosły ze sobą medal. Chwalą się oczywiście wszystkim rówieśnikom, nie rozstawając się z nimi na krok. Oczywiście więc emocjonalna ze swoim trofeum jest tak wielka, że muszą z medalem spać. Jak widać takie "małe-wielkie" rzeczy są bardzo ważne!

Widok sali gry na Pucharze Wielkopolski Przedszkolaków w szachach, Pleszew 2010, organizatorem była Szkoła szachowa SzachMistrz

Dla jednych kilka godzin turniejowych to mało. **Oskar Dix** jest tego przykładem.

Po całym dniu zmagañ turniejowych w końcu przychodzi czas na sen. **Filip Siara** (Szkola szachowa SzachMistrz) po turnieju przedszkolakow oczywiscie z medalem.

7. Szachowe abecadło na turnieju

W tym dziale omówimy zagadnienia szachowe, które należy stosować na wszystkich zawodach. Szachiści są ewenementami jeżeli chodzi o długość gry. Mecz piłkarski trwa 90 minut, tercja w hokeja 20 minut, kwarta w koszykówce 10 minut. My w szachach możemy grać w nieskończoność, nawet używając zegara szachowego (dzieje się tak w przypadku kiedy jest dodawane tempo gry za każdy wykonany ruch, na przykład po wykonanym ruchu dodawane jest 30 sekund – zegary elektroniczne). W turniejach dziecięcych czas do namysłu jest jednak ograniczony. Myślę, że poniższe fakty mogą zaciekać wiele osób, są to tzw. Szachowe rekordy Guinnessa:

Najdłuższa partia szachowa

Najdłuższa partia jaką kiedykolwiek rozegrano to: Nikolić-Arsović, Belgrad 1989, wykonano 269 ruchów i trwała 20 godzin, 15 minut i zakończyła się remisem.

Najkrótsza partia szachowa

To partia Z. Dordević - M. Kovačević, Bela Crkva 1984. Trwała tylko 3 ruchy (1.d4 Sf6 2.Gg5 c6 3.e3?? Ha5+ ze zdobyciem gońca) i białe zrezygnowały. Oczywiście szybsze zakończenie spotykane wiele razy w partiach amatorów, to "Mat Głupca" (1.g4 e5 2.f3?? Hh4# - osobiście raz w życiu tak ktoś mi zagrał w partii towarzyskiej na Internecie). ChessGames.com przytacza jednak taki przypadek w turnieju L. Darling-R. Wood, 1983 (1.g4 e6 2.f4?? Hh4#).

Najmniej ruchów w turnieju szachowym

Niezbyt natrudził się w 2003 roku w Memoriale Capablanki - Péter Székely, który wykonał tylko 130 ruchów (średnio po 10 ruchów na rundę), zremisował wszystkie 13 partii.

Najpóźniejsze pierwsze zabicie w partii turniejowej

W partii Rogoff-Williams, Mistrzostwa Świata Juniorów, Sztokholm 1969, pierwsze zabicie nastąpiło w 94 posunięciu (94.bxc5). Pojawił się też polski akcent z partii cenionego polskiego arbitra Andrzeja Filipowicza z Smederevac-em, Polanica Zdrój 1966, gdzie zremisowano w 70 ruchu bez zbiccia żadnej figury!

Największe skupisko arcymistrzów

W grudniu 2005 w Rejkjawi (Islandia), mieszkało 8 arcymistrzów - Jon Arnason, Jóhann

Hjartarson, Margeir Petursson, Fridrik Olafsson, Throstur Thorhallsson, Helgi Gretarsson, Hannes Stefansson oraz legendarny Bobby Fischer. W Reykjavíku na jednego arcymistrza przypadało 13.750 mieszkańców. W kwietniu 2008 populacja Reykjavíku wzrosła do 118.861, nie było też już Fischera, który zmarł w styczniu 2008.

100% wyniki punktowe, w ważnych turniejach szachowych

Osiągnięcie 100% wyniku punktowe przez jednego z zawodników, to duże osiągnięcie w potyczkach najlepszych szachistów. Tą sztuką mogą się pochwalić:

- William Pollock, Belfast 1886 (8/8)
- Emanuel Lasker, Nowy Jork 1893 (13/13)
- Henry Atkins, Amsterdam 1899 (15/15)
- José Raúl Capablanca, Nowy Jork 1913 (13/13)
- David Janowski, Paryż 1914 (9/9)
- Alexander Alekhine, Moskwa 1919-20 (11/11)
- Boris Kostić, Hastings 1921-22 (7/7);
- Bobby Fischer, Mistrzostwa St. Zjednoczonych of 1963/64 (11/11)
- Alexander Beliavsky, Alicante 1978 (13/13)
- Valentina Gunina w 2010 Moskwa Blitz - grupa kobiet (17/17)
- William Lombardy to jedyny zawodnik, który osiągnął perfekcyjny wynik na Mistrzostwach Świata Juniorów do lat 20. Osiągnął 11-0 w Toronto 1957.

Vera Menchik wygrała z rzędu cztery Mistrzostwa Świata Kobiet z perfekcyjnym wynikiem (8-0 Praga 1931, 14-0 Folkestone 1933, 9-0 Warszawa 1935 oraz 14-0 at Sztokholm 1937) - 45 zwycięstw z rzędu! Aleksander Alechin popisał się wynikiem 100% na Olimpiadzie w Hamburgu 1930 osiągając wynik 9-0-0.

Najwięcej zwycięstw ze 100% wynikiem

Gustav Neumann wygrał wszystkie 34 partie na turnieju w Berlinie w 1865 roku. (przy założeniu, że były to długie partie, w turniejach blitzowych były nawet lepsze rekordy)

Najwięcej porażek

Nicholas Menalaus MacLeod dzierży tytuł zawodnika, który przegrał najwięcej partii na jednym turnieju: przegrał 31 partie w VI Amerykańskim Kongresie Szachowym w Nowym Jorku 1889, wygrał 6 partii, zremisował jedną. Jednak zawodnikiem, który przegrał wszystkie swoje gry w

turnieju był Colonel Moreau. Zastąpił on w ostatniej chwili Michaiła Czigorina w Monte Carlo 1903, Moreau przegrał wszystkie 26 gier.

Zwycięstwa z rzędu

Steinitz wygrał 16 gier w Wiedniu 1873, wliczając w to finałowy pojedynek z Blackburne. Po długiej przerwie Steinitz ponownie zagrał w Wiedniu 1882. Miał tam serię 25 zwycięstw z rzędu. Bardziej teraźniejszy rekord zwycięstw należy do Bobbego Fischera – 20 zwycięstw z rzędu. Garry Kasparov z kolei wygrał lub podzielił najwięcej pierwszych miejsc z rzędu w profesjonalnych turniejach szachowych. Jego rekord to 15 zwyciężonych turniejów z rzędu w latach 1981-1990. Kasparov musiał uznać się dopiero za "drugiego" w 1991 Linares, gdzie wyprzedził go Vassily Ivanchuk

Najwięcej partii bez porażki z rzędu

Mikhali Tal w latach 1973-1974 miał nieprzerwaną serię 95 partii bez porażki (46 wygranych/ 49 remisów). Przegrał dopiero w Nowym Sadzie z Kirowem. José Raúl Capablanca przez 8 lat pomiędzy 1916-1924 nie przegrał żadnej partii. W tym czasie pokonał m.in. w meczu o Mistrzostwo Świata 1921 Emanuela Laskera. Jego liczba nieprzegranych z rzędu była mniejsza od Tala i wynosiła "tylko" 63 gier.

Partia pokazowa "na ślepo" w wykonaniu **Jędrzeja Adamczewskiego**, podczas Mistrzostw Szkoły

Nazaret w Kaliszu 2011. Jędrzej przekazuje słownie swoje ruchy, jednocześnie nie widząc szachownicy.

Najlepszy i najgorszy wynik w symultanie szachowej

W 1922, José Raúl Capablanca, Mistrz Świata zagrał symultanę z 103 zawodnikami w Cleveland. Po 7 godzinach uzyskał wynik 102 zwycięstwa i jeden remis (99.5%). Najlepszym symultanistom w symultanie przeciwko arcymistrzom okazał się Garry Kasparov, który zagrał z reprezentacją zachodnich Niemiec, w skład którego wchodził arcymistrzowie: Vlastimil Hort, Eric Lobron, Matthias Wahls oraz Gerald Hertneck (Baden-Baden 1992). Kasparov pokonał Lobrona oraz Wahlsa i zremisował z dwoma pozostałymi, wygrywając tym samym 3-1. Najgorszy wynik padł w 1951 roku. Mistrz międzynarodowy Robert Wade dał symultanę na 30 szachownicach dla rosyjskich dzieci poniżej 15 roku życia. Wade przegrał 20 gier i zremisował 10 (16.7%). Jednak był jeszcze gorszy wynik 2 zwycięstwa i 18 porażek(10%). 17 letni Joe Hayden w 1977 roku, symultanista chciał pobić amerykański rekord symultaniczny i zagrać na 180 szachownicach. Okazało się, że jednak tylko 20 zawodników było gotowych do gry. Hayden przegrał 18 pojedynków (nawet jedną partię z 7 latkiem). Wygrał dwie partie, jedną ze swoją matką, a drugą z zawodnikiem, który zmęczony czekaniem odstąpił od kontynuowania gry.

Najwięcej gier na ślepo

George Koltanowski zagrał w Edynburgu w 1934 symultanę "na ślepo" (nie patrząc się na szachownice) na 34 szachownicach. Wygrał 24 pojedynki i zremisował 10. Rekord ten zapisany był w Księdze Rekordów Guinnessa. Kolejno Miguel Najdorf (45 gier) and Janos Flesch (52 gier) łamali ten rekord. Jednak pokazy te nie były oficjalne, dlatego nie zostały uwzględnione.

Najwięcej porażek na czas

Na turnieju w Linkoping, Friedrich Sämisch przegrał wszystkie 13 gier na czas.

Najwyższy ranking

Najwyższe ELO w historii należy do Garrego Kasparova, który na listach w lipcu 1999 i styczniu 2000 miał ranking 2851. Obecnie mimo dużo wyższego poziomu rankingów zawodników ciężko jest przekroczyć tą granicę. Aktualnie prowadzi Norweg Magnus Carlsen 2811 (styczeń 2011).

Największa przewaga rankingowa lidera listy FIDE

W lipcu 1972 Bobby Fischer miał ranking 2785. Miał on o 125 punktów wyższy od drugiego na

liście Borisa Spasskiego 2660. Kasparov u szczytu formy w styczniu 2000 miał przewagę 82 punktów nad następnym zawodnikiem.

Najwięcej zwycięstw w Mistrzostwach Kraju

Ortvin Sarapu wygrał lub dzielił 1 miejsce 20 razy Mistrzostw Nowej Zelandii w latach 1951–52 do 1989-90.

Najmłodszy zawodnik, który pokonał arcymistrza

11stycznia 2009, 9 letni Hetul Shah z Indii został najmłodszym zawodnikiem, który pokonał arcymistrza w turnieju szachowym o długim czasie gry. Pokonanym był arcymistrz Nurlan Ibrayev z Kazachstanu w 7 Parsvnath International Open w New Delhi, Indie.

Najmłodszy ELOwiec

Ridit Nimdia urodzony 23 września 2004 z Indii jest najmłodszym zawodnikiem z rankingiem ELO: 1283, któremu udało się wejść na listę FIDE. Dokonał tego na wrześniowej liście w 2009 roku.

Maksymalna liczba możliwych posunięć

Nenad Petrović, Fairy Chess Review,
1946

<http://en.wikipedia.org/>

W tej pozycji możliwe jest zagranie białymi 218 różnych ruchów. Ta pozycja jest możliwa do ustawienia przy wykonaniu prawidłowych ruchów z pozycji wyjściowej.

Największa symultana szachowa

W październiku 2010, arcymistrz Alik Gershon z Izraela osiągnął rekord Guinnessa w największej symultanie szachowej. Grał jednocześnie 19 godzin z 520 przeciwnikami, wygrywając 454 pojedynki (86%), remisując 58 i tylko 11 przegrywając. Poniżej zdjęcie z tego wydarzenia.

O szachach można mówić jako o uniwersalnym języku. Czy pojedziemy do Niemiec, Turcji, Rosji czy do dalekiej Nowej Zelandii zasady gry w szachy wszędzie będą takie same. Nawet po kilkugodzinnej partii – szachista od razu chce się dowiedzieć gdzie popełnił błąd. Analizowałem wiele partii z zawodnikami zagranicznymi. Nawiązując konwersacje w języku angielskim była możliwość swobodnego wypowiedzenia myśli. Zdarzało się jednak, że ani mój rywal, ani ja nie mogliśmy się w żadnym języku porozumieć, pozostawało więc analiza którą, nazwałbym "po trochu mową ciała, po trochu gestykulacji na szachownicy i ekspresji". Dla osób z zewnątrz mogło to wyglądać komicznie, ale nie dla szachistów dla których jak to mawiał nieżyjący już **Robert Fischer** – *"Szachy to życie"*.

Wciągając się co raz bardziej w szachową pasję poznawać się będzie slang, język szachistów. Mamy więc takie ciekawe pojęcia jak: *"Debiut Orangutana"*, *"bicie w przelocie"*, *"mat szewczyk"*, *"zugzwang"*, czy bardziej znane z życia *"sytuacja patowa"* lub *"opozycja"*.

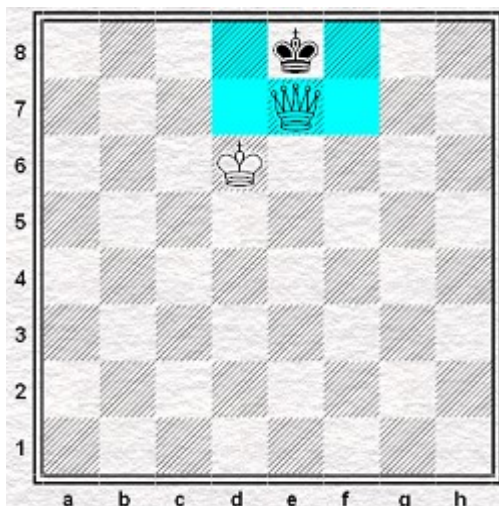
Cel gry w szachy – jest nim wygranie z przeciwnikiem. Można wyróżnić trzy sposoby na wygranie partii w szachach:

- **Pierwszy** – szach-mat lub poddanie partii przez przeciwnika,
- **Drugi** – wygrana poprzez trzy nieprawidłowe posunięcia naszego przeciwnika,
- **Trzeci** – wygrana na czas,

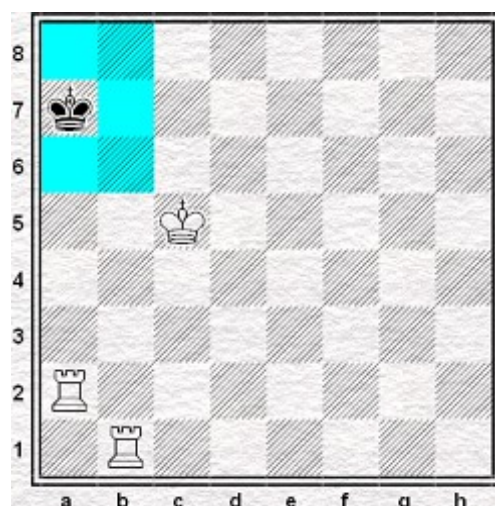
Szach i mat występuje wówczas, kiedy król jest szachowany nie ma możliwości ucieczki, zasłony lub zbitcia figury, która go atakuje. Poniżej dwa diagramy ilustrujące sytuacje szach i mat.

Poddanie partii przez przeciwnika jest wtedy gdy przeciwnik nie chce kontynuować gry. Na wyższym poziomie oczywistą przyczyną jest jego duża strata na szachownicy. W turniejach przedszkolnych młodzi zawodnicy grają raczej do mata.

Przykłady szacha-mata

Hetman e7 zaatakował króla e8, zabrał mu wszystkie pola ucieczki.

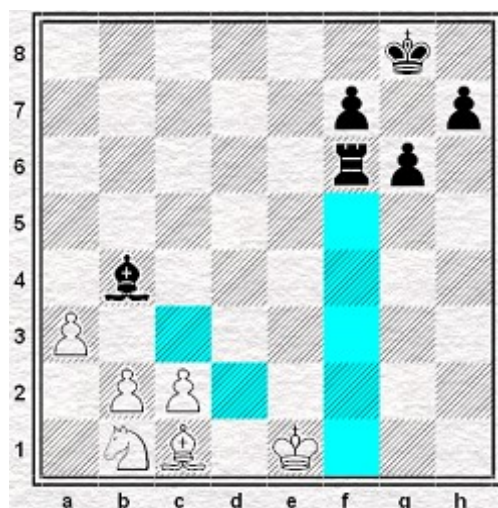

Wieża a2, dała szacha, czarny król a7 jednak nie może uciec na linię b, bo jest tam wieża b1

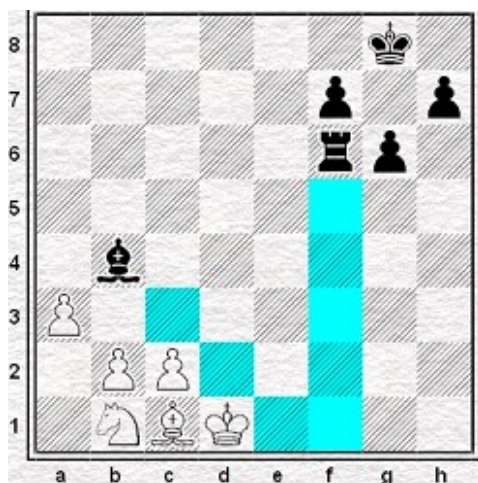
Wiem co to szach-mat, ale co to jest "szach"?

To sytuacja kiedy jeden z królów jest atakowany przez figurę przeciwnika, ale zagrożenie jest na tyle niewielkie, że można to obronić na trzy sposoby, poprzez:

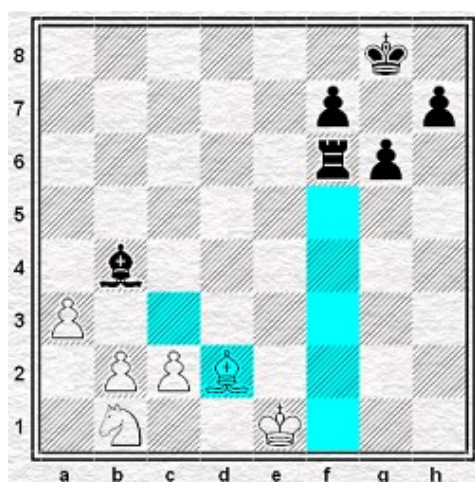
- **1 sposób** - ucieczkę króla,
- **2 sposób** - zasłonę (inna z figur przychodzi królowi z pomocą),
- **3 sposób** - zbitcie (figura która zaatakowała króla zostaje natychmiastowo zbita),

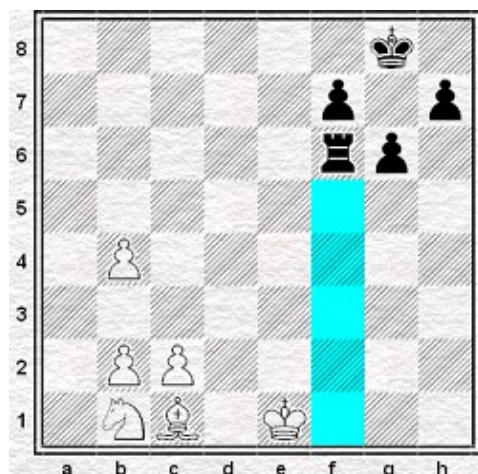
Szach, król jest zaatakowany, szukamy możliwości jego obrony.

1 sposób – "Ucieczka" - Król uciekł na pole d1. Kolorem niebieskim zaznaczono pola rażenia czarnych figur. Nie można było więc uciec na pole f1 czy f2 z uwagi na czarną wieżę.

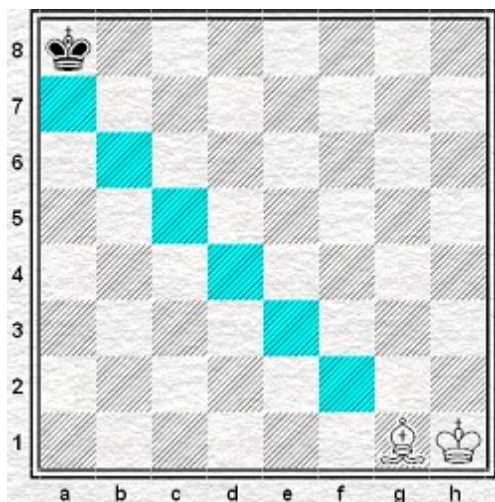
2 sposób – "Zasłona" - Goniec zasłania króla, szacha nie ma, zasłona (tarcza) zadziałała. Można było też zasłonić się pionkiem z c2-c3 lub skoczkiem z b1 na c3 lub d2.

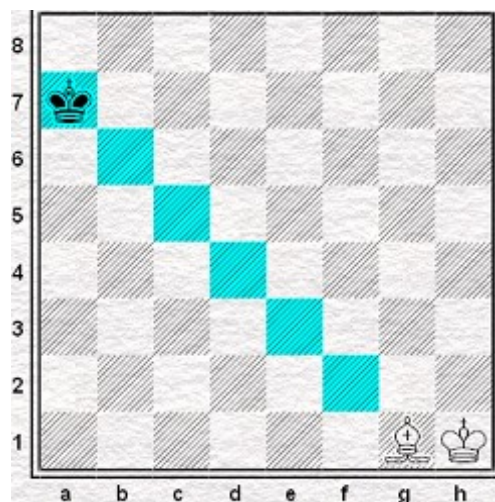
3 sposób – "Zbicie" Najlepszym jednak sposobem w tej pozycji jest zbicie figury która atakuje króla. Dlatego pionek a3 po ukosie bije b4. Warto zwrócić uwagę, że jednocześnie znikły częściowo niebieskie pola.

Trzy nieprawidłowe posunięcia. Nieprawidłowe posunięcie to ruch wbrew regułom gry. Dla przykładu często popełniane błędy w szachach to:

- pionek zbił do przodu (pionek zbija po ukosie do przodu),
- pionek zbił po ukosie, ale do tyłu (może zbijać po ukosie, ale do przodu),
- w pierwszym ruchu dwa pionki jednocześnie poszły o jedno pole do przodu (znany błąd, kiedyś uczono, że w pierwszym ruchu można wykonać taki ruch, obecnie można pójść do przodu tylko jednym pionkiem)
- wieża poszła po ukosie (wieża chodzi na boki, do przodu i tyłu),
- goniec poszedł w bok (goniec chodzi po ukosach przednich i tylnich),
- wykonanie ruchu bierką szachową przeciwnika,
- król poszedł o dwa pola (może w każdym kierunku, ale tylko o jedno pole)
- pionek w swoim pierwszym ruchu poszedł o trzy pola do przodu (może maksymalnie o dwa)
- wykonanie roszady przy użyciu hetmana i wieży (można wykonywać roszadę przy użyciu króla i wieży),
- najczęściej błędem jest podchodzenie królem pod atak figur przeciwnika lub brak ucieczki króla, kiedy został zaszachowany. Ilustrują to poniższe diagramy.

Czarny król stoi obecnie na bezpiecznym polu a8

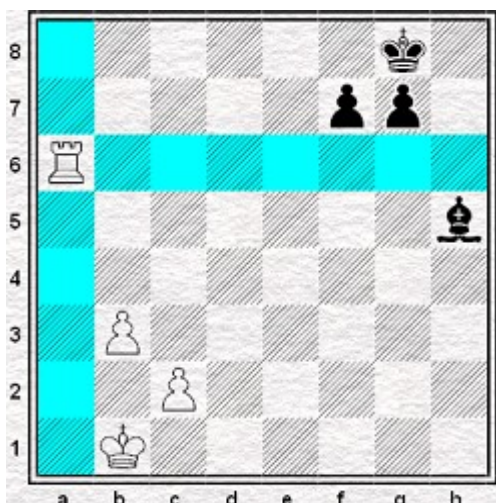

Wykonuje jednak ruch na a7 – błąd!

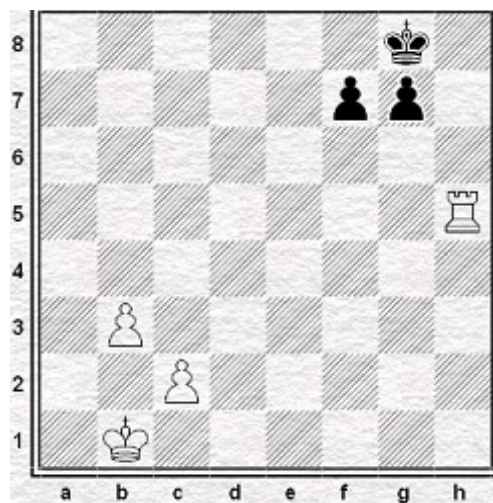
Jest to nieprawidłowy ruch, ponieważ król znalazł się pod biciem białego gońca (pole g1), który po diagonalu a7-g8 zastawiał pułapkę.

Wystąpił nieprawidłowy ruch. Co musi wówczas zrobić dziecko?

- musi zatrzymać zegar,
- podnieść rękę i poczekać na przyjście sędziego, (nie krzyczy na całą salę, że błąd, takie przypadki też się często na salach turniejowych zdarzały),
- sędzia przyszedł, dziecko opuszcza swoją rękę,
- Należy powiedzieć sędziemu, że przeciwnik podszedł nieprawidłowo (w tym przypadku pod bicie swoim królem), a jest do niedozwolone. Pierwszy nieprawidłowy ruch.
- Dobrze jest też wskazać z którego pola poszła bierka szachowa i dlaczego jest to nieprawidłowe posunięcie. W tym przypadku król z a8 na a7 i wskazujemy, że gońiec z g1 go atakuje.
- Sędzia przyzna rację i zanotuje pierwszy błąd,
- Zawodnik, który wykonuje nieprawidłowe posunięcie otrzymuje karę czasową, którą uwzględnia sędzia na zegarze,
- **Jeżeli trzykrotnie przeciwnik pójdzie pod szacha lub wykona nieprawidłowość, wówczas przegrywa partię szachową!**

Na diagramie zaznaczono kolorem zasięg białej wieży.

Białe wykonują błędny ruch.

Wieża z piątej linii zbija gońca znajdującego się na linii szóstej.

Należy zastosować procedurę opisaną wyżej, zatrzymanie zegara, podniesienie ręki... itd.

Zgłoszenie nieprawidłowego posunięcia. Zaraz przyjdzie sędzia ...

Wygranie na czas. Na turnieju szachowym nieodłącznym elementem gry jest zegar szachowy. Sprawia on, że szanse obu stron są równe. Sędzia nastawia czas, aby białe i czarne miały równomierną ilość czasu (na przykład po 30 minut na rozegranie całej partii). Bardzo złudne dla dzieci jest wygranie partii szachowej w tym elemencie. Dzieci, które jeszcze nie nauczyły się obsługi zegarka naręcznego mają problem z oszacowaniem czasu pozostałego do końca namysłu. Znając zapędy dzieci do szybkiej gry, partie które mogą trwać godzinę (30 minut białe + 30 minut czarne) kończą się po kilku minutach. Tak grają dzieci, jest to bardzo trudne do wyeliminowania. Z wiekiem oczywiście wyrastają z nawyku bardzo szybkiej gry .

Na czas wygrywa się kiedy na:

- zegarze mechanicznym (częściej spotykane na turniejach dziecięcych) dłuższa wskazówka przekroczy czerwoną flagę i określony czas do namysłu wówczas się skończy,
- w zegarach elektronicznych czas się skończył kiedy wyświetlacz wskazuje 0:00

Powyżej zegar mechaniczny Hetman. Widać, że wskazówka (minutowa) **podnosi czerwoną flagę**. Na rysunku z szarym zegarem ukazane jest **opadnięcie obu chorągiewek** (wówczas jest remis). Gdyby opadła tylko jedna wskazówka, wówczas wygrywa ta strona, która posiada jeszcze czas do namysłu. Po opadnięciu chorągiewki dobrze jest zatrzymać zegar (przytrzymać dźwignie zegara na środku) i podnieść rękę, aby sędzia orzekł wynik.

Czy pat to jest to samo co szach-mat? Zdecydowanie nie. Pat występuje wówczas, kiedy król nie jest atakowany (szachowany) i nie ma możliwości poruszenia się oraz figury tego samego koloru również nie mają możliwości ruchu. Kiedy jest szach mat, król również nie ma pól ucieczki, ani możliwości obronnych, ale w tym przypadku jest atakowany (szachowany). W partii na turnieju szachowym, kiedy jest pat – białe i czarne otrzymują $\frac{1}{2}$ punktu.

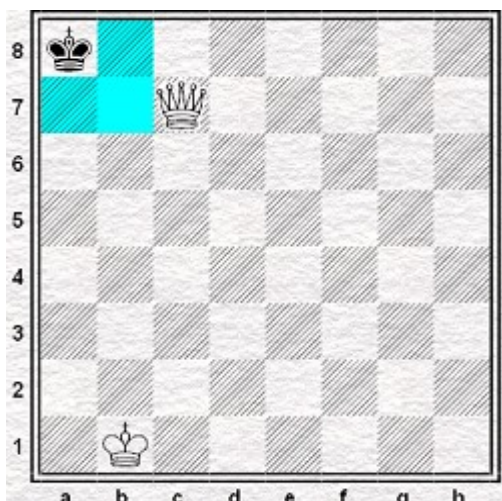
Za wygraną partię na turnieju szachowym otrzymuje się **1 pkt**, za remis $\frac{1}{2}$ punktu za porażkę **0 pkt**. Poniżej przykładowa kalkulacja punktów:

W turnieju Szachista A wygrał 6 pojedynków i trzy przegrał. W sumie ma 6 punktów

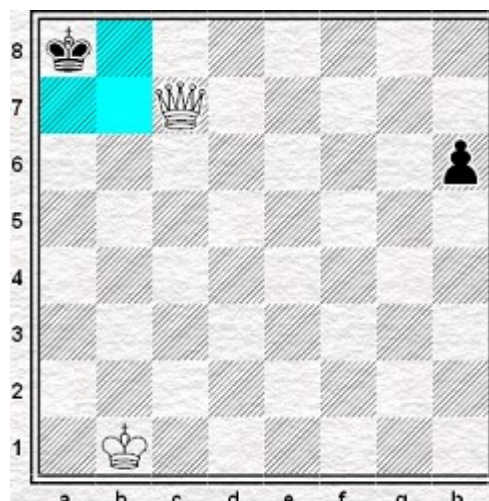
Szachista B miał wszystkie 9 zwycięstw. W sumie ma 9 punktów.

Szachista C miał 3 wygrane, 3 przegrane, 3 remisy. W sumie ma 4,5 punktu.

Najwyżej w klasyfikacji turniejowej będzie Szachista B, A i na końcu C.

Pat! czarny król nie ma się gdzie ruszyć. może

Pat nie występuje, król nie ma ruchu, ale pionek z h6 może iść do przodu

Kiedy jeszcze jest remis? Każdy pat jest remisem, ale nie każdy remis patem. Mówi się, że remis to połowa zwycięstwa lub połowa przegranej. Remis jest wówczas kiedy:

- obaj zawodnicy godzą się na remis (jeden powie "proponuje remis", a drugi odpowie "zgadzam się"),
- wystąpiła sytuacja kiedy król jest niemożliwy do zamатовania (na przykład król na króla, lub król i skoczek na króla),
- wystąpiło trzykrotne powtórzenie takiej samej pozycji na szachownicy,
- wykonano 50 ruchów bez ruchu pionka i bez bicia,

W turniejach dziecięcych, gdzie nie ma zapisu szachowego najważniejsze będą dwie pierwsze możliwości remisu. Trzykrotne powtórzenie pozycji i 50 ruchów bez ruchu pionka i bicia, zdarza się niezmiernie rzadko. Dziecko może w każdej chwili zaproponować remis, kiedy uzna, że nie ma szans na zwycięstwo. W szachowym kanonie przyjęło się, aby nie proponować co ruch remisu, gdyż traktowane jest to jako przeszkadzanie przeciwnikowi w grze.

Zdobyłem kategorie szachową, tylko co to właściwie znaczy?

Dziecko startuje w turniejach szachowych zdobywa turniejowe doświadczenie. Gra co raz lepiej, pojawiają się pierwsze sukcesy, sędzia nawet oświadcza, że dziecko zdobyło kategorie szachową. Kategorie szachowe są wyznacznikiem prezentowanego poziomu szachowego zawodnika (stopień zaawansowania). Zdobywanie kolejnych kategorii szachowych przypomina wspinanie się po drabinie. Kolejny szczebel to kolejna kategoria, a droga wiedzie do najwyższego tytułu czyli **arcymistrza szachowego**. Zaczynamy na poziomie "bez kategorii szachowej" (popularne "bk"). Kolejne stopnie to V i IV kategoria szachowa. Kolejne widzimy w tabeli (III, II, I, K, M itd). Kategoria szachowa zostaje nadana przez odpowiedni organ ewidencyjny w województwie, w którym mieszka szachista lub mieści się reprezentowany przez niego klub. Warunkiem nadanie kategorii szachowej zawodnikowi jest przynależność do klubu szachowego, wówczas wyrabiana jest legitymacja i licencja szachowa.

	Kategoria szachowa(tytuł)	Oznaczenie kategorii	Punktacja rankingowa		NORMY	
			Kobiety	Mężcz.	Kobiety	Mężcz.
	A. Tytuły międzynarodowe					
10	Arcymistrz międzynarodowy	WGM GM	2300	2500		
9	Mistrz międzynarodowy	WIM IM	2200	2400		
8	Mistrz FIDE	WFM FM	2100	2300		
	B. Tytuły i kategorie krajowe centralne					
7	Mistrz krajowy	M	2100	2300	2200	2400
6	Kandydat na mistrza	K	2000	2200	2000	2200
5	Kategoria pierwsza	I	1800	2000	1800	2000
	C. Kategorie krajowe okręgowe					
4	Kategoria druga	II	1600	1800	1600	1800
3	Kategoria trzecia	III	1400	1600	1350	1550
2	Kategoria czwarta	IV	1250	1400	1150	1300
1	Kategoria piąta	V	1100	1200	1000	1050

"Ile masz punktów?". Ile by się nie powiedziało, można się spodziewać też drugiego szachowego pytania: "Którą masz kategorie szachową?". To jedno z najczęstszych pytań, które padają z ust najmłodszych szachistów. Magia rankingu trwa, kategorie są wyznacznikiem umiejętności, dlatego są tak ważne dla początkujących szachistów.

Będąc juniorem grałem w **Turnieju o Puchar Marszałka Woj. Wielkopolskiego**. Przyjechali do nas goście z Białorusi. Na pewno wielkim strachem rozeszło się po sali, że w naszej grupie jest zawodnik z tytułem kandydata na mistrza, a drugi obcokrajowiec legitymował się I kategorią szachową. Przyszło do konfrontacji i ona pokazała, że kategorie naszych wschodnich sąsiadów były celowo zawyżone. Dalekie miejsce w turnieju zweryfikowało prawdziwe miejsce w szeregu.

Jestem zdania, że nawet lepiej mieć niższą kategorię szachową, a grać lepiej (robić wyniki rankingowe wyższe od posiadanego rankingu), niż zdobyć zbyt szybko kategorię szachową i mieć cały czas kompleksy z powodu porażek z niższymi kategoriami.

Psychologicznie dla dzieci **fakt wyższej kategorii szachowej ma dla nich spore znaczenie**. Nie mniej jednak dotyczy to tylko najmłodszych grup (do około 10 lat). Późniejsze rywalizacje między zawodnikami, gdzie różnica rankingowa jest nawet 200-300 punktów w pewnym stopniu się zacierają (inaczej będzie wyglądała rywalizacja zawodnika z 1000 vs 1400, a inaczej 1800 vs 2200). Kategorie są tak naprawdę wartością umowną. Tak jak w dyscyplinach walki gdzie nadaje się pasy (np.: karate), tak w szachach kategorie szachowe są miarą umiejętności i wiedzy szachowej. Jednak nawet w wieku seniora **pewien dyskomfort o niższej kategorii szachowej** od przeciwnika pozostaje. Mając wyższy ranking staramy się udowodnić na szachownicy, że gramy lepiej (nawet kosztem dużego ryzyka). Mając niższy ranking zadawaliśmy się często wynikiem remisowym (w końcu remis z takim tuzem to prawie zwycięstwo). Doświadczeni zawodnicy wiedzą, jak korzystać ze swojej siły autorytetu.

Uważam, że gdyby obie strony nie wiedziały z kim grają (np.: postawić pomiędzy nimi parawan), nie miały też informacji o kategorii i rankingu przeciwnika, wyniki mogły być bardzo różne. Oczywiście to tylko teoria. W praktyce zawsze wiemy z kim gramy, a na Mistrzostwach Polski lub innych ważnych turniejach obie strony starają się starannie przygotować na przeciwnika pod względem merytorycznym jak i psychologicznym już przed rozpoczęciem gry.

Znana jest przy tym anegdota o słynnym polskim szachiście **Akibie Rubinsteinie**:

Rubinstein znany był z tego, że nie zwracał uwagi na to, kto jest jego przeciwnikiem w partii turniejowej. Obchodziła go przede wszystkim sama rozgrywka i wszystkie wynikające z niej problemy, osoba partnera była dla niego sprawą drugorzędną. Grał zawsze z pełnym napięciem, rzadko wstając od szachownicy i niemal nie podnosząc znad niej oczu. Pewnego dnia, podążając na dogrywki odłożonych partii (kiedyś po określonym limicie posunięć, partie można było odłożyć i dograć kolejnego dnia dop. MS), Rubinstein spotkał znajomego. Ten po przywitaniu spytał go, z kim będzie grał.

- Nie wiem - odpowiedział arcymistrz.

- Jak to? Nie wie pan, z kim ma pan dogrywkę?

- Nie wiem. Mam parę odłożonych partii.

- W takim razie będzie pan musiał zapytać sędziego...Ale to będzie trochę śmiesznie wyglądało!

- Po co mam pytać? - zdziwił się Rubinstein.

- Usiądę po prostu przy swojej partii. Pozycję pamiętam doskonale!

SZKOŁA SZACHOWA SZACHMISTRZ

**SzachMistrz
2010**

www.szachmistrz.eu
tel. 793 733 396
tel. 602 718 506

Zakończenie

Nabyłeś właśnie podstawową wiedzę, aby wziąć udział w turnieju szachowym. To wspaniałe uczucie mieć możliwość rywalizacji z innymi szachistami. Uczestnictwo w zawodach kształtuje charakter człowieka. Będziesz silniejszy psychicznie, stres nie będzie niczym strasznym, uczucie które będzie Cię przepelniać to mobilizacja i chęć podejmowania jeszcze większych wyzwań.

"Im więcej podejmujesz decyzji, tym większą wprawę zyskujesz w ich podejmowaniu" A.Robbins

Adrenalina podnosi się nawet w szachach, nieraz w emocjonujących końcówkach serce biło mi jak szalone. Nawet po wielogodzinnej rozgrywce (a jedna partia trwała u mnie nawet 6 godzin) miałem ochotę na jeszcze więcej, ponieważ wyszedłem z tej partii zwycięsko. Szachy dodają skrzydeł i pewności siebie, nie mniej jednak konieczne jest sprawdzanie swojej aktualnej formy właśnie na zawodach szachowych. Gorąco polecam spróbowanie swoich sił na swoim pierwszym turnieju szachowym, zapewniam Cię, że otworzą się przed Tobą nowe ciekawe doświadczenia, a o kolejne turnieje to już Ty będzie wypytywał.

Dziękuję Ci za czas, który poświęciłeś na przeczytanie mojego poradnika "**Mój pierwszy turniej szachowy**". Wszelkie uwagi proszę kierować na adres mailowy maciej@szachmistrz.eu. Zapraszam również do odwiedzania strony **Szkoły szachowej** i **Klubu szachowego Szachmistrz**, na której publikuję różne artykuły dotyczące szachów i motywacji – <http://www.szachmistrz.eu>

Z szachowym pozdrowieniem Maciej Sroczyński